YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

9 päivänä heinäkuuta 2009 *

Asiassa C-319/07 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 9.7.2007,

3F, aikaisemmin Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), kotipaikka Kööpenhamina (Tanska), edustajinaan A. Bentley, QC, ja advokat A. Worsøe,

valittajana,

ja joissa valittajien vastapuolina ja muina osapuolina ovat

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään N. Khan ja H. van Vliet, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

Tanskan kuningaskunta ja

Norjan kuningaskunta,

väliintulijoina ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit A. Ó Caoimh (esittelevä tuomari), J. N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus ja A. Arabadjiev,

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.7.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.3.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 3F, aiemmin Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), Tanskan työntekijöiden yleinen ammattijärjestö (jäljempänä 3F tai valittaja), vaatii muutoksenhaussaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-30/03, SID vastaan komissio, 23.4.2007 antaman määräyksen (jäljempänä valituksenalainen määräys) kumoamista. Määräyksellä hylättiin 3F:n kanne, jossa se oli vaatinut 13.11.2002 tehdyn komission päätöksen K (2002) 4370 lopullinen olla vastustamatta Tanskan toteuttamia verotuksellisia toimenpiteitä, joita sovelletaan merimiehiin, jotka työskentelevät aluksissa, jotka on merkitty Tanskan kansainväliseen alusrekisteriin, (jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen [88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 4 artiklan 3 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”3. Jos komissio alustavan tutkinnan jälkeen toteaa, että ilmoitetun toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille ei ole epäilyjä, ja jos toimenpide kuuluu [EY:n] perustamissopimuksen [87] artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, se päättää, että tuki soveltuu yhteismarkkinoille (jäljempänä ’vastustamatta jättämistä koskeva päätös’). Päätöksessä on mainittava, mitä perustamissopimuksen mukaista poikkeusta on sovellettu.

4. Jos komissio alustavan tutkinnan jälkeen toteaa, että ilmoitetun toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille on epäilyjä, se päättää aloittaa perustamissopimuksen [88] artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn (jäljempänä 'muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskeva päätös')."

3 Yhteisön suuntaviivoilla meriliikenteen valtiontuelle (EYVL 1997, C 205, s. 5, jäljempänä yhteisön suuntaviivat) pyritään niiden 2.2 kohdan, jonka otsikko on "Tarkistettujen valtiontuen suuntaviivojen yleiset tavoitteet", mukaan lisäämään valtiontuen avoimuutta ja määrittelemään se, millaisia tukiohjelmia voidaan ottaa käyttöön yhteisön merenkulun tukemiseksi. Tässä kohdassa todetaan seuraavaa:

"– – Tällä politiikalla pyritään

– turvaamaan työpaikat EY:ssä – –

– säilyttämään merenkulun osaaminen yhteisössä ja kehittämään merenkulkutaitoja

– parantamaan turvallisuutta.

– –"

4 Yhteisön suuntaviivojen 3.2 kohdassa, jonka otsikko on ”Välilliset työvoimakustannukset”, todetaan seuraavaa:

”– –

Merenkulkualan tukitoimenpiteillä olisi näin ollen pyrittävä ensisijaisesti pienentämään EY:n varustamoiden ja EY:n merenkulkijoiden verotuksellisia ja muita kustannuksia ja rasituksia (jotka liittyvät verotukseen ja/tai sosiaaliturvamaksuihin jäsenvaltiossa) muualla maailmassa vallitsevalle tasolle. Yleisen taloudellisen tuen sijaan olisi valittava toimenpiteitä, jotka elvyttävät alan kehitystä ja työllisyyttä suoraan.

Tämän tavoitteen mukaisesti yhteisön meriliikenteessä olisi sallittava seuraavat työvoimakustannuksia koskevat toimenpiteet:

– – –

– jäsenvaltioissa rekisteröidyillä aluksilla työskentelevien yhteisön merenkulkijoiden tuloveron alentaminen.

– –”

Tosiseikat

5 Tanskan kuningaskunta antoi 1.7.1988 lain nro 408, joka tuli voimaan 23.8.1988 ja jolla perustettiin Tanskan kansainvälinen alusrekisteri (jäljempänä DIS-rekisteri). Tämä rekisteri perustettiin Tanskan tavanomaisen kansallisen alusrekisterin (jäljempänä DAS-rekisteri) rinnalle. DIS-rekisterin tavoitteena on torjua jäsenvaltioiden lipun alla purjehtivien alusten siirtymistä mukavuuslippujen alle. DIS-rekisteristä ensisijaisesti saatava hyöty on siinä, että varustajat, joiden alukset on merkitty tähän rekisteriin, voivat ottaa näiden alusten palvelukseen yhteisön ulkopuolisten valtioiden merimiehiä maksamalla heille palkan heidän kansallisen oikeutensa mukaisesti.

6 Samana päivänä Tanskan kuningaskunta antoi lait nro 361, nro 362, nro 363 ja nro 364, jotka tulivat voimaan 1.1.1989 ja joilla säädettiin useita eri verosäännöksiä (jäljempänä kyseessä olevat verotukselliset toimenpiteet), jotka koskivat DIS-rekisteriin merkityillä aluksilla työskenteleviä merimiehiä. Näillä toimenpiteillä tällaiset merimiehet vapautettiin muun muassa tuloverosta, kun taas DAS-rekisteriin merkityillä aluksilla työskenteleviltä merimiehiltä kannettiin tulovero.

7 3F teki 28.8.1998 kantelun komissiolle Tanskan kuningaskunnasta kyseessä olevien verotuksellisten toimenpiteiden vuoksi väittäen, että ne olivat yhteisön suuntaviivojen vastaisia ja tämän vuoksi EY 87 artiklan vastaisia.

8 Kantelussaan 3F esitti, että kyseessä olevia verotuksellisia toimenpiteitä oli pidettävä valtiontukena, joka ei ole yhteisön suuntaviivojen mukaista siitä syystä, että verovapaus oli myönnetty kaikille merimiehille eikä vain yhteisön merimiehille ja ettei toimenpiteitä ollut ilmoitettu komissiolle.

9 Komissio teki 13.11.2002 riidanalaisen päätöksen, jonka mukaan se päätti olla vastustamatta ”verotuksellisia toimenpiteitä, joita on sovellettu 1.1.1989 alkaen Tanskassa DAS- tai DIS-rekisteriin merkityillä aluksilla työskenteleviin merimiehiin, todeten, että niitä oli pidettävä valtiontukina mutta että ne olivat olleet tai olivat edelleen EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla yhteismarkkinoille soveltuvia” (riidanalaisen päätöksen 46 kohdan toinen luetelmakohta).

Menettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

10 Valittaja nosti kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 30.1.2003 toimittamallaan kannekirjelmällä ja vaati riidanalaisen päätöksen kumoamista ja komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

11 Komissio esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 17.3.2003 toimittamallaan erillisellä asiakirjalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan mukaisen oikeudenkäyntiväitteen, jolla se vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta jättämään sen käsiteltäväksi saatetun kanteen tutkimatta tutkittavaksi ottamisen edellytysten ilmeisen puuttumisen vuoksi ja velvoittamaan valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

12 Oikeudenkäyntiväitettä koskevissa, 16.5.2003 esittämissään huomautuksissa valittaja vaati oikeudenkäyntiväitteen hylkäämistä ja komission velvoittamista korvaamaan väitteestä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

13 Laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi 18.6.2003 antamallaan määräyksellä Tanskan kuningaskunnan ja Norjan kuningaskunnan hakemuksen saada osallistua asian käsittelyyn väliintulijoina tukeakseen komission vaatimuksia. Väliintulijat eivät halunneet toimittaa kirjelmiään ainoastaan kanteen tutkittavaksi ottamisesta.

Valituksenalainen määräys

14 Riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevassa kanteessaan 3F vetosi kolmeen kanneperusteeseen, ensin EY 88 artiklan 2 kohdan ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen siksi, että komissio ei ollut aloittanut tässä määräyksessä tarkoitettua tutkintamenettelyä, toiseksi EY 87 artiklan 3 kohdan loukkaamiseen, tätä määräystä yhteisön suuntaviivojen ja luottamuksensuojan periaatteen valossa tulkittuna, ja kolmanneksi ilmeiseen arviointivirheeseen.

15 Valituksenalaisen määräyksen 24 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että silloin kun komissio toteaa EY 88 artiklan 2 kohdassa säänneltyä muodollista tutkintamenettelyä aloittamatta tämän artiklan 3 kohdan perusteella tehdyllä päätöksellä, että tuki soveltuu yhteismarkkinoille, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottaa tutkittavaksi tällaisen päätöksen kumoamista tarkoittavan kanteen, jonka on nostanut tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, jos kyseinen kantaja pyrkii kanteen nostamisella turvaamaan viimeksi mainittuun määräykseen perustuvat menettelylliset oikeutensa.

16 Valituksenalaisen määräyksen 25 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja osapuolia, joita asia koskee ja joilla siis on EY 230 artiklan neljännen kohdan mukaisesti oikeus nostaa kumoamiskanne, ovat sellaiset henkilöt, yritykset tai yhteenliittymät, joiden etuihin tuen myöntäminen saattaa vaikuttaa, eli erityisesti tuensaajien kilpailijayritykset ja etujärjestöt (asia 323/82, Intermills v. komissio, tuomio 14.11.1984, Kok., s. 3809, Kok. Ep. VII, s. 667, 16 kohta ja asia C-78/03 P, komissio v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, tuomio 13.12.2005, Kok., s. I-10737, 36 kohta).

17 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen määräyksen 26 kohdassa, että jos kantaja sitä vastoin kyseenalaistaa sen, onko tuen arviointia koskeva päätös sellaisenaan perusteltu, sen on osoitettava, että sillä on asiassa 25/62, Plaumann vastaan komissio, 15.7.1963 (Kok., s. 197, Kok. Ep. I, s. 181) annettuun tuomioon pohjautuvassa oikeuskäytännössä tarkoitettu erityinen asema. Näin on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan silloin, kun kyseessä olevan päätöksen kohteena oleva tuki vaikuttaa huomattavasti kantajan markkina-asemaan.

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen määräyksen 28 kohdassa seuraavaa:

”Silloin kun kantaja pyrkii turvaamaan menettelylliset oikeutensa, jotka perustuvat EY 88 artiklan 2 kohtaan, saadakseen kumottua vastustamatta jättämistä koskevan päätöksen, yhteisöjen tuomioistuimet ottavat tutkittavaksi kanteen aina silloin, kun kantaja on EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee ([em.] asia komissio v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, tuomion 35 ja 36 kohta).”

19 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen määräyksen 30–33 kohdassa seuraavaa:

”30 – – on todettu, että valtiontukiasiassa EY 230 artiklan perusteella muodollista tutkintamenettelyä aloittamatta tehtyä päätöstä vastaan nostettu kumoamiskanne ei täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, jos tuen myöntäminen ei vaikuta kantajan kilpailuasemaan markkinoilla (asia T-188/95, Waterleiding Maatschappij v. komissio, tuomio 16.9.1998, Kok., s. II-3713, 62 kohta; ks. vastaavasti asia T-69/96, Hamburger Hafen- und Lagerhaus ym. v. komissio, tuomio 21.3.2001, Kok., s. II-1037, 41 kohta). Vastaavasti on todettu, että kantajalla, joka ei ole yritys, jonka kilpailuasemaan ne valtion toimenpiteet olisivat vaikuttaneet, joiden on kantelussa väitetty olevan tukia, ei ole riittävää henkilökohtaista intressiä asiassa, jossa on kyse kanteesta sitä vastaan, että komissio ei ole aloittanut EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tutkintamenettelyä, vedota näiden toimenpiteiden väitettyihin kilpailua rajoittaviin vaikutuksiin (ks. vastaavasti asia T-178/94, ATM v. komissio, tuomio 18.12.1997, Kok., s. II-2529, 63 kohta ja asia T-41/01, Pérez Escolar v. komissio, tuomio 25.6.2003, Kok., s. II-2157, 46 kohta).

31 Kantajana oleva merimiesten ammattijärjestö ei, eivätkä sen jäsenet, ole kyseessä olevan tuen saajien, sellaisina kuin ne on riidanalaisessa päätöksessä yksilöity, eli DIS-rekisteriin merkittyjen varustamojen kilpailijoita.

32 Kantaja ei voi omalta osaltaan väittää, että kyseessä oleva tuki vaikuttaa sen omaan kilpailuasemaan. Ensinnäkin on todettu, että yrityksen, jonka väitetään saaneen valtiontukea, työntekijöiden yhdistys ei ole tämän yrityksen kilpailija ([em.] asia ATM v. komissio, tuomion 63 kohta). Toiseksi siltä osin kuin valittaja vetoaa omaan kilpailuasemaansa suhteessa muihin merenkulkijoiden ammattijärjestöihin neuvoteltaessa kyseisen alan työehtosopimuksista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että työehtosopimusneuvottelujen päätteeksi tehdyt sopimukset eivät kuulu kilpailulainsäädännön soveltamisalaan (ks. siitä, ettei EY 3 artiklan g alakohtaa ja EY 81 artiklaa sovelleta työehtosopimuksiin, asia C-67/96, Albany, tuomio 21.9.1999, Kok., s. I-5751, 52–60 kohta).

33 Vastaavasti kantajan jäsenten osalta asian aineistossa mikään ei osoita, että nämä merimiehet jäisivät EY 39 artiklassa tarkoitetun työntekijän käsitteen soveltamisalan ulkopuolelle eli että kyseessä eivät olisi henkilöt, jotka suorittavat määrätyn ajanjakson aikana toisen hyväksi ja tämän valvonnan alaisena työtä, josta heille suoritetaan vastike. Työntekijöinä he eivät näin ollen itse ole yrityksiä (asia C-22/98, Becu ym., tuomio 16.9.1999, Kok., s. I-5665, 26 kohta).”

20 Valituksenalaisen määräyksen 35 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa lisäksi, ettei ole poissuljettua, että tuensaajayrityksen työntekijöiden edunvalvontaelimet voisivat EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuina osapuolina, joita asia koskee, esittää komissiolle huomautuksensa sosiaalisista seikoista, jotka se voi tarvittaessa ottaa huomioon, ja tukeutuu tältä osin asiassa T-189/97, Comité d’entreprise de la Société française de production ym. vastaan komissio, 18.2.1998 antamaansa määräykseen (Kok., s. II-335, 41 kohta). Määräyksen 36 kohdassa se toteaa kuitenkin, että DIS-rekisteriin liittyvät sosiaaliset näkökohdat johtuvat pääasiassa pikemminkin rekisterin perustamisesta lailla nro 408 kuin täydentävistä verotuksellisista toimenpiteistä ja että komissio katsoi, että DIS-rekisterin perustaminen ei ollut valtiontukea, ja tarkasteli tutkiessaan valtion toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille ainoastaan kyseessä olevia verotuksellisia toimenpiteitä. Samassa 36 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tästä seuraavan, että esillä olevassa asiassa DIS-rekisteriin liittyvillä sosiaalisilla näkökohdilla on ainoastaan välillinen yhteys riidanalaisen päätöksen kohteeseen, minkä vuoksi 3F ei voi vedota kyseisiin sosiaalisiin näkökohtiin osoittaakseen, että asia koskee sitä erikseen.

21 Valituksenalaisen määräyksen 37 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkää myös sen 3F:n väitteen, jonka mukaan asian voitaisiin katsoa koskevan sitä erikseen yksinomaan siksi, että asianomainen tuki siirtyy tuensaajille siitä syystä, että kyseessä olevilla verotuksellisilla toimenpiteillä perustettuun tuloveron vapautukseen oikeutettujen merenkulkijoiden palkkavaatimukset alenevat. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan riidanalainen päätös perustuu tuensaajien saamiin etuihin eikä tuen siirtämismenetelmään.

22 Lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että 3F ei ole osoittanut, että kyseessä olevat verotukselliset toimenpiteet vaikuttaisivat suoraan sen omiin intresseihin neuvottelijana. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa yhdistetyissä asioissa 67/85, 68/85 ja 70/85, Kwekerij van der Kooy ym. vastaan komissio, 2.2.1988 annettuun tuomioon (Kok., s. 219, Kok. Ep. IX, s. 307) ja asiassa C-313/90, CIRFS ym. vastaan komissio, 24.3.1992 annettuun tuomioon (Kok., s. I-1125, Kok. Ep. XIV, s. I-95) ja toteaa valituksenalaisen määräyksen 39 ja 40 kohdassa, että pelkästään se seikka, että 3F oli tehnyt komissiolle kantelun kyseisestä tuesta, ei riitä yksilöimään sitä. Vaikka 3F on saattanut olla yksi johonkin Tanskan alusrekisteriin rekisteröidyillä aluksilla työskentelevien merimiesten työehtosopimusten neuvottelijoista ja vaikka se on tässä ominaisuudessaan saattanut osallistua mekanismiin, jolla tuki siirtyy varustamoille, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan se ei ollut osoittanut neuvotelleensa niiden yhteisön suuntaviivojen laatimisesta, joihin esillä olevassa asiassa vedotaan, komission kanssa tai kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä Tanskan hallituksen kanssa.

23 Tällä perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen määräyksen 41 ja 42 kohdassa, ettei asia koske erikseen 3F:ää eikä sen jäseniä, ja näin sen nostama kanne ei täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, koska EY 230 artiklassa tarkoitettu asiavaltuus puuttuu.

Valitus

24 Valittaja vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen määräyksen kaikilta osin

– toteaa, että kanne, jonka se oli nostanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, täyttää tutkittavaksi ottamisen edellytykset

– velvoittaa komission korvaamaan valituksesta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

25 Komissio vaatii, että valitus hylätään ja että valittaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

26 Valittaja vetoaa valituksessaan neljään valitusperusteeseen. Ensimmäinen perustuu siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valittajan mukaan soveltanut edellä mainitussa asiassa Albany annetussa tuomiossa omaksuttua ratkaisua liian laajasti ja todennut tämän johdosta, että kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuva tuki ei vaikuttanut kantajan kilpailuasemaan. Toisessa valitusperusteessaan valittaja esittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on syyllistynyt väärään lainsoveltamiseen katsoessaan, että kantaja ei voi vedota yhteisön suuntaviivoista johtuviin sosiaalisiin näkökohtiin osoittaakseen, että riidanalainen päätös koski sitä erikseen. Kolmas valitusperuste koskee edellä mainituissa asiassa Plaumann vastaan komissio ja asiassa komissio vastaan Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum annettujen tuomioiden virheellistä soveltamista siltä osin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että päätöksen ei voitu katsoa koskevan kantajaa erikseen pelkästään siitä syystä, että kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuva tuki siirtyy tuensaajille siitä syystä, että kyseisillä verotuksellisilla toimenpiteillä perustettuun tuloveron vapautukseen oikeutettujen merimiesten palkkavaatimukset alenevat. Valittaja esittää neljännessä valitusperusteessaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on soveltanut väärin edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Kwekerij van der Kooy ym. vastaan komissio ja asiassa CIRFS ym. vastaan komissio

annettuihin tuomioihin perustuvaa oikeuskäytäntöä toteamalla sen perusteella, että kyseessä olevat verotukselliset toimenpiteet eivät vaikuttaneet kantajan omiin intresseihin neuvottelijana.

Alustavia huomioita

27 Ennen valituksen tueksi esitettyjen valitusperusteiden tutkimista on palautettava mieleen ne säännöt, jotka koskevat muulla oikeussubjektilla kuin sillä jäsenvaltiolla, jolle komission valtiontukiasiassa tekemä päätös on osoitettu, olevaa asiavaltuutta riitauttaa kyseinen päätös.

28 EY 230 artiklan neljännen kohdan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi nostaa kanteen toiselle henkilölle osoitetusta päätöksestä vain silloin, kun kyseinen päätös koskee ensin mainittua henkilöä suoraan ja erikseen.

29 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätös voi koskea erikseen muita kuin niitä, joille se on osoitettu, ainoastaan silloin, kun tämä päätös vaikuttaa niihin niille tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista ja ne voidaan näin ollen yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle päätös on osoitettu (ks. mm. em. asia Plaumann v. komissio, s. 223; asia C-198/91, Cook v. komissio, tuomio 19.5.1993, Kok., s. I-2487, Kok. Ep. XIV, s. I-211, 20 kohta; asia C-225/91, Matra v. komissio, tuomio 15.6.1993, Kok., s. I-3203, Kok. Ep. XIV, s. I-233, 14 kohta; em. asia komissio v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, tuomion 33 kohta ja asia C-487/06 P, British Aggregates v. komissio, tuomio 22.12.2008, Kok., s. I-10505, 26 kohta).

30 Ensimmäisessä oikeusasteessa nostetun kanteen, jossa on kysymys komission valtiontukiasiassa tekemästä päätöksestä, osalta on huomautettava, että EY 88 artiklassa tarkoitetussa valtiontukien valvontamenettelyssä on erotettava toisistaan ensinnäkin kyseisen artiklan 3 kohdan mukainen tukien alustava tutkintavaihe, jonka tavoitteena

on ainoastaan se, että komissio voi tehdä ensimmäiset päätelmänsä kyseisen tuen täydellisestä tai osittaisesta soveltuvuudesta yhteismarkkinoille, ja toiseksi tämän saman artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tutkintavaihe. Perustamissopimuksen mukaan komissio on vasta viimeksi mainitussa vaiheessa, jolla tähdätään siihen, että komissio saa käyttöönsä kattavat tiedot kaikista asiaan liittyvistä seikoista, velvollinen kehottamaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa (ks. em. asia Cook v. komissio, tuomion 22 kohta; em. asia Matra v. komissio, tuomion 16 kohta; asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok., s. I-1719, 38 kohta; em. asia komissio v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, tuomion 34 kohta ja em. asia British Aggregates v. komissio, tuomion 27 kohta).

31 Tästä seuraa, että kun komissio toteaa EY 88 artiklan 2 kohdassa määrättyä muodollista tutkintamenettelyä aloittamatta tämän artiklan 3 kohdan perusteella tekemällään päätöksellä, että tuki soveltuu yhteismarkkinoille, niillä, joiden hyväksi kyseisen menettelyn tarjoamat menettelylliset takeet on annettu, on mahdollisuus saada aikaan se, että näitä takeita noudatetaan, vain, jos ne voivat saattaa tämän päätöksen yhteisöjen tuomioistuinten tutkittavaksi. Tämän perusteella kyseiset tuomioistuimet ottavat tutkittavaksi kanteen, jonka on nostanut EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, tällaisen päätöksen kumoamiseksi, jos kyseinen kantaja pyrkii kanteen nostamisella turvaamaan viimeksi mainittuun määräykseen perustuvat menettelylliset oikeutensa (em. asia komissio v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, tuomion 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja em. asia British Aggregates v. komissio, tuomion 28 kohta).

32 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut edelleen, että niillä, joita asia koskee, tarkoitetaan henkilöitä, yrityksiä ja yhteenliittymiä, joiden etuihin tuen myöntäminen saattaa vaikuttaa, eli erityisesti tämän tuen saajan kanssa kilpailevia yrityksiä ja toimialajärjestöjä (em. asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 41 kohta; em. asia komissio v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, tuomion 36 kohta ja em. asia British Aggregates v. komissio, tuomion 29 kohta).

33 Tällaisessa tapauksessa ei ole poissuljettua, että työntekijöiden ammattijärjestö katsotaan EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi osapuoleksi, jota asia koskee, jos se osoittaa, että tuen myöntäminen saattaa vaikuttaa sen itsensä tai sen jäsenten intresseihin. Tämän ammattijärjestön on kuitenkin osoitettava oikeudellisesti riittä-

vällä tavalla, että tuella saattaa olla konkreettinen vaikutus sen asemaan tai niiden merimiesten asemaan, joita se edustaa.

34 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut myös, että jos kantaja sitä vastoin kyseenalaistaa sen, onko tuen arviointia koskeva päätös perusteltu, pelkästään se, että kantajaa voidaan pitää EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee, ei riitä siihen, että kanne otettaisiin tutkittavaksi. Kantajan on siis osoitettava, että sillä on edellä mainitussa tuomiossa Plaumann vastaan komissio tarkoitettu erityinen asema. Tällainen asema on kysymyksessä erityisesti silloin, kun kyseessä olevan päätöksen kohteena oleva tuki vaikuttaa huomattavasti kantajan asemaan markkinoilla (asia 169/84, Cofaz ym. v. komissio, tuomio 28.1.1986, Kok., s. 391, Kok. Ep. VIII, s. 439, 22–25 kohta; em. asia komissio v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, tuomion 37 kohta; yhdistetyt asiat C-75/05 P ja C-80/05 P, Saksa ym. v. Kronofrance, tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6619, 40 kohta ja em. asia British Aggregates v. komissio, tuomion 35 kohta).

35 Kuten asetuksen N:o 659/1999 4 artiklan 3 kohdasta käy ilmi, komissio tekee vastustamatta jättämistä koskevan päätöksensä, kun se toteaa, ettei ilmoitettu toimenpide synnytä epäilyjä sen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille. Silloin kun kantaja vaatii tällaisen päätöksen kumoamista, se kyseenalaistaa välttämättä sen, että komissio on tehnyt tukipäätöksen muodollista tutkintamenettelyä aloittamatta, mikä loukkaa sen menettelyllisiä oikeuksia. Voittaakseen asiansa kantaja voi yrittää osoittaa, että kyseessä olevan toimenpiteen soveltuvuuden yhteismarkkinoille olisi pitänyt herättää epäilyjä. Tällaisten väitteiden esittäminen ei kuitenkaan voi johtaa kanteen kohteen eikä sen tutkittavaksi ottamisen edellytysten muuttamiseen.

36 On siis todettava, että esillä olevassa asiassa sekä valituksenalaisesta määräyksestä että ensimmäisen asteen oikeudenkäyntiaineistosta käy selvästi ilmi, että 3F pyrki ensimmäisellä kanneperusteellaan turvaamaan EY 88 artiklan 2 kohtaan perustuvat menettelylliset oikeutensa kyseenalaistamalla sen, ettei esillä olevassa asiassa vallinneissa olosuhteissa ollut aloitettu tässä määräyksessä tarkoitettua muodollista tutkintamenettelyä, minkä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on nimenomaisesti tunnustanut antamansa määräyksen 28 kohdassa.

37 Valituksenalaisen määräyksen 8 kohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja oli 16.2.2005 antamallaan määräyksellä ja asianosaisia kuultuaan lykännyt käsiteltävänä olleen asian käsittelyä odottaakseen yhteisöjen tuomioistuimen tuomiota edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, ja puheenjohtaja totesi, että kyseinen kanne oli nostettu sellaista komission päätöstä vastaan, joka oli tehty EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua muodollista tutkintamenettelyä aloittamatta.

38 Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum annetun tuomion jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti 24.1.2006 päivätyllä kirjeellä asianosaisia esittämään huomautuksensa kyseisestä tuomiosta ja erityisesti edellä mainitussa asiassa Cook vastaan komissio annetussa tuomiossa, johon yhteisöjen tuomioistuin viittasi tuomionsa 35 ja 36 kohdassa, omaksutun ratkaisun soveltamisesta kantajan kanteeseen kanteen tutkittavaksi ottamisen osalta ja sen osalta, oliko kantajaa pidettävä kyseisen tuomion 36 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee.

39 Tästä seuraa, että ensimmäisellä kanneperusteella, johon 3F oli vedonnut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja joka koski muodollisen tutkintamenettelyn aloittamatta jättämistä, kantaja pyrki selvittämään sen, kuten valituksenalaisen määräyksen 28 kohdasta käy nimenomaisesti ilmi, voitiinko kantajaa pitää EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee.

40 Valittajan valituksessaan esittämää neljää valitusperustetta on siis tutkittava näiden näkökohtien valossa.

Ensimmäinen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

41 Valittaja katsoo, että viittaamalla edellä mainitussa asiassa Albany annettuun tuomioon todetakseen, ettei se voi vedota omaan kilpailuasemaansa suhteessa muihin merimiesten ammattijärjestöihin työehtosopimuksia neuvoteltaessa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut kyseistä tuomiota liian laajasti. Yhteisöjen tuomioistuin ei valittajan mukaan lausunut tuomiossaan, joka koski EY 85 artiklaa (josta on tullut EY 81 artikla), sellaisena kuin sitä sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 90 artiklan (josta on tullut EY 86 artikla) nojalla julkisiin yrityksiin, mitään suhteesta, joka voisi vallita työehtosopimusten ja EY:n perustamissopimuksen 92 (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) ja 93 artiklassa (josta on tullut EY 88 artikla) olevien valtiontukiasioissa sovellettavien sääntöjen välillä.

42 Komissio katsoo, että ensimmäinen valitusperuste on hylättävä tehottomana tai toissijaisesti perusteettomana. Se esittää, että oikeuskäytäntö, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa valituksenalaisen määräyksen 32 kohdan alkuosassa, eli edellä mainitussa asiassa ATM vastaan komissio annettu tuomio, riitti tutkimatta jättämistä koskevan päätöksen perusteeksi sille osalle 3F:n kannetta, joka koski sen kilpailuasemaa. Tämän vuoksi komissio esittää, että 3F:n väite, jonka mukaan edellä mainitussa asiassa Albany annetulla tuomiolla ei ole merkitystä, on tehoton ja että yhteisöjen tuomioistuimen ei tarvitse tutkia tätä valitusperustetta asiakysymyksen osalta.

43 Komissio esittää valituksenalaisen määräyksen 32 kohdan loppuosasta, että edellä mainitussa asiassa Albany annettu tuomio ja tuomiot, joilla se on vahvistettu, osoittavat, että työehtosopimusten neuvotteleminen ei kuulu perustamissopimuksessa vahvistettujen kilpailusääntöjen alaan, valtiontukiasioita koskevat säännöt mukaan lukien. Työehtosopimukset eivät komission mukaan ole EY 81 artiklassa tarkoitettuja ”tuotteita” eikä niitä voida pitää EY 87 artiklassa tarkoitettuna ”tuotannonalana”. Ammattijärjestöt eivät komission mukaan ole työehtosopimuksia neuvotellessaan myöskään ”yrityksiä”, jotka toimivat valmistaakseen tässä määräyksessä tarkoitettuja ”tuotteita”.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

44 Selvittääkseen sen, oliko 3F:ää pidettävä EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee, ja oliko sen kanne näin otettava tutkittavaksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut ensin sen, oliko tuen myöntäminen vaikuttanut 3F:n kilpailuasemaan markkinoilla.

45 Komission väitettä, jonka mukaan pelkästään edellä mainitussa asiassa ATM vastaan komissio annetun tuomion perusteella voitiin hylätä 3F:n väitteet, jotka koskevat sen kilpailuasemaa, ei voida hyväksyä. Valituksenalaisen määräyksen 32 kohdan alkuosa koskee kilpailuasemaa, joka 3F:llä on väitetty olevan suhteessa sen jäsenten työnantajiin eli kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuvan tuen saajina oleviin varustamoihin nähden, eikä kilpailuasemaa, joka sillä olisi väitetty olevan suhteessa muihin ammattijärjestöihin työehtosopimusneuvotteluissa ja joka muodostaa erillisen argumentin, jota määräyksen 32 kohdan loppuosa koskee.

46 Vaikka 3F olisi esittänyt, että se oli kilpailijan asemassa suhteessa varustamoihin – minkä se on kiistänyt istunnossa – sille oli kuitenkin edellä mainitussa asiassa ATM vastaan komissio annetusta tuomiosta huolimatta mahdollista yrittää osoittaa asiavaltuutensa, joka perustuu kyseessä olevista toimenpiteistä aiheutuvan tuen mahdollisiin vaikutuksiin sen kilpailuasemaan suhteessa muihin ammattijärjestöihin, joiden jäsenet työskentelevät DIS-rekisteriin merkityillä aluksilla.

47 Edellä mainitussa asiassa Albany annetun tuomion tulkinnasta, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on omaksunut valituksenalaisen määräyksensä 32 kohdassa, todettakoon, että asiassa, jossa tämä tuomio annettiin, oli kyse kollektiivisesta sopimuksesta, jolla oli perustettu tekstiiliteollisuusalan eläkesäätiön hallinnoima lisäeläkejärjestelmä, johon kuulumisen valtiovalta voi määrätä pakolliseksi. Tekstiilialan yritys Albany International BV oli kieltäytynyt maksamasta säätiölle eläkemaksuja tietyltä ajanjaksolta sillä perusteella, että pakollinen kuuluminen säätiöön, minkä nojalla siltä oli vaadittu kyseisiä eläkemaksuja, oli vastoin muun muassa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa.

48 Ennen sen toteamista, ettei kyseessä olleisiin tosiseikkoihin voitu soveltaa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa, yhteisöjen tuomioistuin muistutti edellä mainitussa asiassa Albany antamansa tuomion 54 kohdassa siitä, että EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan g ja i alakohdan (joista on muutettuina tullut EY 3 artiklan 1 kohdan g ja j alakohta) mukaan yhteisön toimintaan sisältyy paitsi ”järjestelmä, jolla taataan, ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy”, myös ”sosiaalipolitiikka”. EY:n perustamissopimuksen 2 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 2 artikla) määrätään, että yhteisön päämääränä on muun muassa edistää ”taloudellisen toiminnan sopusointuista ja tasapainoista kehitystä” ja ”työllisyyden ja sosiaalisen suojelun korkeaa tasoa”.

49 Lisäksi EY 136 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan yhteisön ja jäsenvaltioiden tavoitteena on muun muassa työllisyyden edistäminen, elin- ja työolojen kohentaminen siten, että olojen yhtenäistäminen olisi mahdollista niitä kohennettaessa, riittävä sosiaalinen suojeleminen ja työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu. EY 138 artiklan 1 kohdan perusteella komission tehtävänä on edistää työmarkkinaosapuolten kuulemista yhteisön tasolla, ja tämä vuoropuhelu voi johtaa osapuolten niin halutessa sopimussuhteisiin. Komissio toteuttaa myös kaikki tarvittavat toimenpiteet osapuolten vuoropuhelun helpottamiseksi varmistamalla molemmille osapuolille tasapuolisen tuen (ks. vastaavasti em. asia Albany, tuomion 55–58 kohta, siltä osin kuin kyse on ETY:n perustamissopimusten määräyksistä ja sosiaalipolitiikasta muiden Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden kuin Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kesken tehdystä sopimuksesta (EYVL 1992, C 191, s. 91) ennen Amsterdamin sopimuksen voimaantuloa).

50 Edellä mainitussa asiassa Albany antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin myönsi, että työnantajia ja työntekijöitä edustavien etujärjestöjen välisillä kollektiivisilla sopimuksilla on luonnostaan tiettyjä kilpailua rajoittavia vaikutuksia. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan sosiaalipolitiikan päämäärät, joihin näillä sopimuksilla pyritään, vaarantuisivat kuitenkin vakavalla tavalla, jos työmarkkinaosapuoliin sovellettaisiin perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa silloin, kun ne pyrkivät yhdessä löytämään keinoja työehtojen ja -olojen parantamiseksi. Tämän perusteella yhteisöjen tuomioistuin lausui, että työmarkkinaosapuolten kollektiivisten neuvottelujensa päätteeksi tekemät sopimukset eivät luonteensa ja kohteensa vuoksi kuulu tämän perustamissopimuksen määräyksen soveltamisalaan. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin tutki sen, voitiinko asiassa Albany kyseessä olleen sopimuksen luonteen ja kohteen katsoa voivan olla perusteena sille, että se jätetään tämän perustamissopimuksen määräyksen soveltamisalan ulkopuolelle, ja katsoi tuossa tapauksessa, että

perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle sulkeminen oli perusteltua (em. asia Albany, tuomion 59–64 kohta).

51 Edellä mainitussa asiassa Albany annetusta tuomiosta sekä tuomioista, joilla se on tämän jälkeen vahvistettu, johtuu siis, että toimivaltaisten viranomaisten ja tuomioistuinten on tutkittava kussakin yksittäistapauksessa, voidaanko kyseessä olevan sopimuksen luonteella ja kohteella sekä niillä sosiaalipoliittisilla päämäärillä, joihin sopimuksella tähdätään, perustella se, että sopimus jätetään EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle (ks. vastaavasti mm. asia C-222/98, van der Woude, tuomio 21.9.2000, Kok., s. I-7111, 23 kohta).

52 Kuten valituksenalaisen määräyksen 34 kohdasta käy ilmi, esillä olevassa asiassa valittajana oleva 3F on työntekijöiden edunvalvontaelin, joka on perustettu jäsentensä yhteisten etujen edistämistä varten. 3F on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle toimittamissaan huomautuksissa, jotka on mainittu valituksenalaisen määräyksen 17 ja 20 kohdassa, ilmoittanut olevansa taloudellinen toimija, joka neuvottelee ehdot ja edellytykset, joiden mukaan työvoimaa tarjotaan yrityksille. Sen mukaan kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuva tuki vaikuttaa sen jäsenten kykyyn kilpailla yhteisön ulkopuolisten merimiesten kanssa heidän hakiessa työtä meriliikennettä harjoittavilta yhtiöiltä eli tuensaajilta, minkä vuoksi tuki vaikuttaa sen omaan markkina-asemaan sellaisenaan, sen kilpailukykyyn näille yhtiöille tarjottavan työvoiman markkinoilla ja näin sen kykyyn hankkia jäseniä.

53 On myös muistettava, että 3F vastusti DIS-rekisteriä koskevaa Tanskan lainsäädäntöä etenkin kyseessä olevien verotuksellisten toimenpiteiden osalta yhtäältä sillä perusteella, että tämän rekisterin avulla varustamot, joiden alukset oli merkitty tähän rekisteriin, pystyivät palkkaamaan merimiehiä, jotka ovat yhteisön ulkopuolisten valtioiden kansalaisia, maksamalla heille palkan heidän kansallisen oikeutensa mukaisesti, ja toisaalta sillä perusteella, että verotuksellisilla toimenpiteillä, jotka olivat riidanalaisen päätöksen kohteena, kaikki DIS-rekisteriin merkityillä aluksilla työskentelevät merimiehet voitiin vapauttaa tuloverosta tekemättä eroa niiden merimiesten, jotka ovat yhteisön jäsenvaltioiden kansalaisia, ja niiden merimiesten välillä, jotka ovat peräisin yhteisön ulkopuolisista valtioista.

54 Tästä seuraa, että toisin kuin edellä mainitussa asiassa Albany annetussa tuomiossa kyseessä olleessa tapauksessa, esillä olevassa asiassa ei ole kyse sellaisten kollektiivisten sopimusten rajoittavasta luonteesta, jotka on tehty valittajan tai muiden ammattijärjestöjen ja niiden varustamojen välillä, jotka saavat kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuvan tuen, vaan siitä, onko tämän tuen myöntäminen vaikuttanut valittajan kilpailuasemaan muihin ammattijärjestöihin nähden sillä tavoin, että valittaja pitäisi katsoa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi osapuoleksi, jota asia koskee, jolloin sen riidanalaista päätöstä vastaan nostama kumoamiskanne täyttäisi tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

55 Siitä, että sopimus voitaisiin luonteensa, kohteensa ja niiden sosiaalipoliittisten päämäärien vuoksi, joihin sillä tähdätään, jättää EY 81 artiklan 1 kohdan määräysten soveltamisalan ulkopuolelle, ei voida johtaa, että työehtosopimusneuvottelut tai niissä mukana olleet osapuolet on myös täysin ja automaattisesti rajattava valtiontukiasioissa sovellettavien perustamissopimuksen määräysten ulkopuolelle tai että kumoamiskanne, jonka tällaiset osapuolet saattaisivat nostaa, olisi lähes automaattisesti jätettävä tutkimatta siitä syystä, että ne ovat olleet mukana näissä neuvotteluissa.

56 On vaikea ajatella, millä tavoin ne sosiaalipoliittiset päämäärät, joihin työehtosopimuksilla tähdätään, voisivat vakavalla tavalla vaarantua – tämä vaara on syynä tällaisten sopimusten jättämiselle perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle edellä mainitussa asiassa Albany annetussa tuomiossa – siksi, että hyväksyttäisiin se, että silloin kun valittajan kaltainen ammattijärjestö neuvottelee jäsentensä työsuhteiden ehdoista ja edellytyksistä, se voisi olla kilpailuasemassa sellaisiin muihin ammattijärjestöihin nähden, joiden jäsenten palkkaehdot ovat erilaiset DIS-rekisterin kaltaisen rekisterin perustamisen vuoksi.

57 Päinvastoin on katsottava, että sen mahdollisuuden automaattinen poissulkeminen esillä olevan asian kaltaisessa tapauksessa, että ammattijärjestö saisi osoittaa, että se on EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, vetoamalla rooliinsa työehtosopimusneuvotteluissa ja sellaisten kansallisten verotuksellisten toimenpiteiden vaikutukseen tähän rooliin, jotka komissio on katsonut yhteismarkkinoille soveltuvaksi tueksi, olisi omiaan vaarantamaan ne samat sosiaalipoliittiset päämäärät, joiden johdosta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei edellä mainitussa asiassa Albany kyseessä olleeseen työehtosopimukseen voitu soveltaa perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa.

58 Tätä päätelmää tukee se, että koska yhteisöllä on näin ollen paitsi taloudellinen myös sosiaalinen päämäärä, perustamissopimuksen määräyksiin perustuvia oikeuksia, jotka koskevat valtiontukia ja kilpailua, on verrattava sosiaalipolitiikan päämääriin, joihin kuuluvat, kuten EY 136 artiklan ensimmäisestä kohdasta ilmenee, muun muassa elin- ja työolojen kohentaminen siten, että olojen yhtenäistäminen olisi mahdollista niitä kohennettaessa, riittävä sosiaalinen suojeleminen ja työmarkkinaosapuolten välinen vuoropuhelu (ks. vastaavasti sijoittautumisvapautta koskevien EY:n perustamissopimuksen määräysten osalta asia C-438/05, International Transport Workers' Federation ja Suomen Merimies-Unioni, tuomio 11.12.2007, Kok., s. I-10779, 79 kohta).

59 Vaikka, kuten tämän tuomion 33 kohdassa todetaan, kantajan on aina osoitettava oikeudellisesti riittävällä tavalla se, että tuen myöntäminen saattaa vaikuttaa sen intresseihin, minkä se voi tehdä esittämällä näytön siitä, että se on tosiasiallisesti kilpailuasemassa suhteessa muihin samoilla markkinoilla toimiviin ammattijärjestöihin, tätä mahdollisuutta ei kuitenkaan voida sulkea automaattisesti pois viittaamalla edellä mainittuun asiassa Albany annettuun tuomioon perustuvaan oikeuskäytäntöön tai tukeutumalla liian suppeaan tulkintaan markkinoiden käsitteestä tutkittaessa tietyn organisaation, kuten ammattijärjestön, joka pyrkii osoittamaan nostamansa kumoamiskanteen täyttävän tutkittavaksi ottamisen edellytykset, asemaa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee.

60 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut edellä mainitussa asiassa Albany annettua tuomiota väärin ja koska se ei ole tämän johdosta vastannut valittajan väitteeseen, joka koskee sen kilpailuasemaa suhteessa muihin ammattijärjestöihin merimiehiin sovellettavia työehtosopimuksia neuvoteltaessa, valituksenalainen määräys on kumottava tältä osin.

Toinen valitusperuste

Asianosaisten lausumat

61 Valittaja esittää valituksenalaisen määräyksen 35 ja 36 kohdan osalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viitattuaan ensin edellä mainitussa asiassa Comité d'entreprise de la Société française de production ym. vastaan komissio antamaansa määräykseen jättänyt epäasianmukaisesti tutkimatta ne sosiaaliset näkökohdat, jotka johtuvat välillisesti niistä laillisista edellytyksistä, joilla yhteisön merimiehille myönnetyt veronalennukset hyväksytään, eli yhteisön suuntaviivoista, ja katsonut tällä perusteella, ettei valittaja voinut vedota kyseisessä määräyksessä muotoiltuun periaatteeseen.

62 Valittajan mukaan yhteisön suuntaviivoissa erotetaan välillisesti toisistaan yhteisön merimiehet ja muut merimiehet. Tällä erottelulla on valittajan mukaan tietyllä tavalla tunnustettu sellaisen sosiaalisen vastasuorituksen (quid pro quo) olemassaolo, joka on täytettävä vastikkeena meriliikennettä harjoittavien yhtiöiden saaman valtiontuen sallimisesta. Merimiesten palkkaukseen kohdistuva verovapautus voidaan valittajan mukaan perustella tarpeella kompensoida korkeammat kustannukset, jotka aiheutuvat yhteisön merimiesten palvelukseen ottamisesta verrattuna yhteisön ulkopuolisten maiden merimiesten palvelukseen ottamiseen. Valittajan mukaan tällä tavoin voidaan saavuttaa yhteisön työpaikkojen säilyttämistä koskeva tavoite, joka oli yksi yhteisön suuntaviivojen tavoitteista. Näiden suuntaviivojen sosiaaliset näkökohdat koskevat sen mukaan juuri niitä edellytyksiä, joiden perusteella tuki voidaan hyväksyä tai olla hyväksymättä. Valittaja olisi voinut tanskalaisten merimiesten edustajana esittää huomautuksia kyseessä olevaista verotuksellisista toimenpiteistä johtuvaan tukeen liittyvistä sosiaalisista näkökohdista siinä tapauksessa, että komissio olisi aloittanut menettelyn EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

63 Komissio katsoo, että vaikka toista valitusperustetta ei hylättäisi tehottomana ensimmäisen valitusperusteen tavoin, se ei kuitenkaan ole perusteltu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on komission mukaan ollut täysin oikeassa katsoessaan, että sosiaalisilla näkökohdilla oli vain välillinen yhteys riidanalaisen päätöksen kohteeseen. Yhtäältä komissio vetoaa siihen, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asianmukaisesti todennut, että DIS-rekisterillä ei myönnetä valtiontukea. Toisaalta se esittää, että valittaja, jonka valitus on kohdistettu tutkimatta jättämisestä annettuun määräykseen, pyrkii tällä tavoin käynnistämään keskustelun asiakysymyksestä väitteillään, jotka koskevat yhteisön suuntaviivojen sisältöä. Yhteisön suuntaviivojen

sisällöllä ei komission mukaan ole minkäänlaista merkitystä sitä ratkaistaessa, täyttääkö tällainen kanne tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

64 Aluksi on todettava, että arvioidessaan valtiontuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille esillä olevassa asiassa kyseessä olevalla merenkulkualalla komissio voi ottaa huomioon yhteisön suuntaviivoihin liittyvät sosiaaliset seikat tehdessään kokonaisarviota, johon liittyy useita erilaisia, erityisesti kilpailun suojelemista, yhteisön meripolitiikkaa tai yhteisön meriliikenteen taikka työllisyyden edistämistä koskevia tekijöitä (ks. vastaavasti asia C-106/98 P, Société française de production, tuomio 23.5.2000, Kok., s. I-3659, 52 kohta).

65 Kuten tämän tuomion 33 kohdasta käy ilmi, ei myöskään ole poissuljettua, että työntekijöiden ammattijärjestö katsotaan EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi osapuoleksi, jota asia koskee, jos se osoittaa, että tuen myöntäminen saattaa vaikuttaa sen omiin tai sen jäsenten intresseihin.

66 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen määräyksen 36 kohdassa todennut, että DIS-rekisteriä koskevilla sosiaalisilla näkökohdilla on vain välillinen yhteys riidanalaisen päätöksen kohteeseen ja siihen kumoamiskanteeseen, jonka 3F oli saattanut sen käsiteltäväksi. Se katsoi tämän perusteella, että valittaja ei voinut käyttää näitä sosiaalisia näkökohtia osoittaakseen, että päätös koskee sitä erikseen.

67 Asiassa ei ole kiistetty sitä, että DIS-rekisteri ei sellaisenaan ole valtiontukea. Kuten yhdistetyissä asioissa C-72/91 ja C-73/91, Sloman Neptun, 17.3.1993 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-887) käy ilmi, DIS-rekisterillä perustetun kaltainen järjestelmä, jolla sellaisten merimiesten kanssa tehdyissä työsopimuksissa, jotka ovat yhteisön

ulkopuolisten valtioiden kansalaisia ja joilla ei ole kotipaikkaa tai vakinaista asuinpaikkaa kyseessä olevassa jäsenvaltiossa, voidaan soveltaa työehtoja ja palkkausta, jotka eivät perustu tämän jäsenvaltion oikeussääntöihin ja jotka ovat huomattavasti epäedullisempia kuin ne, joita sovelletaan merimiehiin, jotka ovat tämän jäsenvaltion kansalaisia, ei ole EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

68 Tästä syystä 3F:n nostama kumoamiskanne ei ollut kohdistettu DIS-rekisteriä vastaan vaan niitä kyseessä olevia verotuksellisia toimenpiteitä vastaan, joita sovelletaan tähän rekisteriin merkityillä aluksilla työskenteleviin merimiehiin.

69 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen määräyksen 36 kohdassa tutkinut sitä, oliko DIS-rekisteriin liittyvillä sosiaalisilla näkökohdilla riittävän välitön yhteys riidanalaisen päätöksen kohteeseen, minkä sijasta sen olisi pitänyt tutkia kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuvia sosiaalisia näkökohtia yhteisön suuntaviivoihin nähden – joissa ovat lailliset edellytykset sen arvioimiseksi, soveltuuko Tanskan verolainsäädäntö yhteismarkkinoille, kuten 3F on todennut – arvioidakseen sitä, olivatko 3F:n näihin suuntaviivoihin perustamat lausumat riittäviä osoittamaan, että se on EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee.

70 Koska ei voida sulkea pois sitä, että tuensaajayrityksen työntekijöiden edunvalvontaelimet voisivat tässä EY:n perustamissopimuksen määräyksessä tarkoitettuina osapuolina, joita asia koskee, esittää komissiolle huomautuksensa sosiaalisista seikoista, jotka tämä voi tarvittaessa ottaa huomioon, sen, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin todellakaan ole vastannut 3F:n väitteeseen, joka koski kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuvien sosiaalisten näkökohtien arviointia yhteisön suuntaviivoihin nähden, on johdettava valituksenalaisen määräyksen kumoamiseen tältä osin.

Kolmas valitusperuste

Asianosaisten lausumat

71 Valittaja esittää kolmannessa valitusperusteessaan, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on syyllistynyt väärään lainsoveltamiseen valituksenalaisen määräyksen 37 kohdassa hylkäämällä merkityksettömänä argumentin, joka koskee kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuvan tuen siirtämismenetelmää, eli sitä, että tuki siirtyy valittajan jäsenten välityksellä varustamoille.

72 Valittaja esittää tähän, että edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että toimen voidaan katsoa koskevan edellä mainitussa asiassa Plaumann vastaan komissio annetussa tuomiossa tarkoitetulla tavalla erikseen tietyn henkilöryhmän yhteisiä etuja edistämään perustettua yhdistystä vain, jos riidanalaisen päätöksen kohteena oleva tukijärjestelmä on vaikuttanut huomattavasti kyseisen yhdistyksen jäsenten markkina-asemaan. Yhteisöjen tuomioistuin on valittajan mukaan tarkastellut ilmaisua ”markkina-asema” ”taloudellisten toimijoiden” näkökulmasta. Valittajan mukaan ei ole mitään periaatteellista syytä siihen, ettei työntekijöitä voida pitää taloudellisina toimijoina, jos kansallisessa lainsäädännössä tai yhteisön suuntaviivoissa ne saavat erityisen sijan niitä edellytyksiä määritettäessä, joiden vallitessa tuen voidaan katsoa soveltuvan EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetulla tavalla yhteismarkkinoille.

73 Komissio esittää aluksi, että edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum annettu tuomio, jossa oli kyse tapauksesta, jossa maanviljelijöille oli myönnetty suoraa tukea, ei liity millään tavoin toteamukseen, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen määräyksen 37 kohdassa ja jonka mukaan riidanalainen päätös perustuu tuensaajien eli varustamojen saamiin etuihin eikä tuen siirtämisjärjestelmään. Tämän jälkeen se esittää, ettei edellä mainitulla tuomiolla ole merkitystä esillä olevassa asiassa, koska se koski päätöstä, jonka komissio teki EY 88 artiklan 2 kohdassa mukaisen menettelyn aloittamisen jälkeen. Komissio lausuu lisäksi, että vaikka tuo tuomio olisikin merkityksellinen esillä olevassa asiassa, tämä ei merkitse sitä, että tuen salliva komission päätös koskisi erikseen työntekijöitä. Kyseisen tuomion 72 kohta perustuu

komission mukaan nimenomaisesti toteamukselle, jonka mukaan ”eräät [Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentumin] jäsenistä [ovat] taloudellisia toimijoita, joita voidaan pitää tuensaajien välittöminä kilpailijoina”. Valittajan jäsenet ovat sitä vastoin merimiehiä, joita ei voida pitää varustamojen välittöminä kilpailijoina, eivätkä merimiehet ole tuossa tuomiossa tarkoitettuja ”taloudellisia toimijoita”.

74 Tämän johdosta komissio katsoo, että kolmas valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

75 On muistettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen määräyksen 37 kohdassa, ettei päätöksen voida katsoa koskevan 3F:ää erikseen ainoastaan siksi, että asianomainen tuki siirtyy tuensaajille sen vuoksi, että kyseessä olevilla verotuksellisilla toimenpiteillä perustettuun tuloveron vapautukseen oikeutettujen merenkulkijoiden palkkavaatimukset alenevat, koska riidanalainen päätös perustuu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan tuensaajien saamiin etuihin eikä tuen siirtämismenetelmään.

76 Toisin kuin kumoamiskanteessa, jonka 3F oli nostanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja jossa se moitti komissiota siitä, ettei se ollut aloittanut EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua muodollista tutkintamenettelyä, ja jolla se pyrki viime kädessä turvaamaan tämän määräyksen tarjoamat menettelylliset oikeudet, kumoamiskanteessa, joka oli nostettu edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, oli kyse komission päätöksestä, jolla muodollinen tutkintamenettely päätettiin.

77 Edellä mainitussa asiassa tästä seurasi, että yhteisöjen tuomioistuin pyrki selvittämään, oliko kyseessä olevan päätöksen kohteena ollut tukijärjestelmä vaikuttanut huomattavasti henkilöryhmän yhteisiä etuja edistämään perustetun yhdistyksen, Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentumin, jäsenten markkina-asemaan.

78 Kuten valituksenalaisen määräyksen 28 kohdasta käy ilmi, esillä olevassa asiassa 3F:n piti esittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle näyttö asemastaan EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee, koska asiassa Plaumann vastaan komissio annettuun tuomioon perustuvan oikeuskäytännön soveltamista edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum annetussa tuomiossa tehdyllä tavalla ei voitu pitää tuossa vaiheessa merkityksellisenä.

79 Vaikka oletettaisiin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt ottaa huomioon kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuvan tuen siirtämismenetelmä ja 3F:n jäseninä olevien varustamojen työntekijöiden osuus tähän, on muistettava, että valituksenalaisen määräyksen 31–33 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli jo todennut, ettei 3F merimiesten ammattijärjestönä eivätkä tuensaajien palveluksessa työskentelevät ammattijärjestön jäsenet olleet tuensaajien kilpailijoita. Etenkin tämän ammattijärjestön jäsenten osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että koska niitä oli pikemminkin pidettävä EY 39 artiklassa vahvistettua työntekijöiden määritelmää vastaavina henkilöinä, niitä itseään ei voida pitää yrityksinä.

80 Lukuun ottamatta väitettä edellä mainitussa asiassa Albany annetun tuomion virheellisestä soveltamisesta valituksenalaisen määräyksen 32 kohdan loppuosassa, jota ensimmäinen valitusperuste koskee, valittaja ei ole riitauttanut päätelmiä, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt määräyksen 31–33 kohdassa. Näin ollen valittaja ei voi vedota jäsentensä asemaan taloudellisina toimijoina, joiden markkina-asemaan tuki vaikuttaa, riitauttaakseen päätelmän, jonka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen määräyksen 37 kohdassa ja jonka mukaan kanne ei täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä yksinomaan siitä syystä, että tuki siirtyy varustamoille sen vuoksi, että kyseessä olevilla verotuksellisilla toimenpiteillä perustettuun tuloveron vapautukseen oikeutettujen kantajan jäsenten palkkavaatimukset alenevat.

81 Näin ollen kolmas valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

Neljäs valitusperuste

Asianosaisten lausumat

82 Valittaja väittää, että katsomalla, ettei asiassa ollut näytetty, että kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuva tuki saattoi vaikuttaa suoraan sen asemaan neuvottelijana, ja pitämällä sen tilanteen esillä olevassa asiassa erillään Landbouwschapin, eli sellaisen julkisoikeudellisen elimen asemasta, joka toimi kasvihuoneviljelyalan edunvalvojana Alankomaissa ja josta oli kyse yhdistetyissä asioissa Kwekerij van der Kooy ym. vastaan komissio, ja Comité international de la rayonne et des fibres synthétiques'in (CIRFS), josta oli kyse asiassa CIRFS ym. vastaan komissio, asemasta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tulkinnut liian suppeasti näitä tuomioita.

83 Valittaja esittää, että sillä on neuvottelijan asema suhteessa meriliikennettä harjoittaviin yhtiöihin ja että tässä asemassaan se neuvottelee jäsentensä palvelukseen ottamisen ehdot eli näin edellytykset, joilla myönnetty tuki siirtyy Tanskan valtiolta tuensaajille. Tämän perusteella se katsoo, että sillä on samanlainen tehtävä kuin Landbouwschapilla, joka neuvotteli edellytykset, joilla tuki oli tarkoitettu siirrettäväksi Alankomaiden valtiolta puutarhaviljelijöille, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valituksenalaisen määräyksen 40 kohdassa todennut lausumalla, että valittaja oli ”osallistunut mekanismiin, jolla tuki siirtyy varustamoille”. Valittaja esittää vastaavasti, että vaikka se ei olisi neuvotellut yhteisön suuntaviivoissa tarkoitetuista edellytyksistä, se edusti kuitenkin selvästi erotettavissa olevaa yhteisön merimiesten ryhmää, joka on näiden suuntaviivojen nojalla erityisessä asemassa.

84 Komissio katsoo, että neljäs valitusperuste on hylättävä perusteettomana. Se esittää muun muassa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ollut oikeassa katsoessaan, että esillä olevassa asiassa kyseessä oleva tilanne ei ole verrattavissa edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Kwekerij van der Kooy ym. vastaan komissio ja asiassa CIRFS ym. vastaan komissio annetuissa tuomioissa kyseessä olleisiin tilanteisiin. Näissä asioissa kantajalla oli selvästi rajattu neuvottelijan asema, joka liittyi erittäin läheisesti kyseessä olleen päätöksen kohteeseen ja joka asetti sen sellaiseen tosiasialliseen asemaan, jonka perusteella se voitiin erottaa mistä tahansa muusta henkilöstä. Toisin kuin valittaja väittää, se ei ole komission mukaan miltään osin neuvotellut edellytyksistä, joilla kyseessä olevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuva tuki siirtyy Tanskan valtiolta tuensaajille, eikä edellytyksistä, jotka on vahvistettu yhteisön suuntaviivoissa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

85 Todettakoon aluksi, että edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Kwekerij van der Kooy ym. vastaan komissio annetussa tuomiossa oli kyse siitä, että Landbouwschap oli sopinut kaasuntoimittajan kanssa etuustariffista, jonka komissio oli riitauttanut, ja lisäksi ollut yhtenä sopimuspuolena tästä tariffista tehdyssä sopimuksessa. Vastaavasti se oli tässä ominaisuudessa ollut velvollinen käymään uusia neuvotteluja tariffeista kaasuntoimittajan kanssa ja tekemään uuden sopimuksen komission päätöksen täytäntöönpanemiseksi.

86 Edellä mainitussa asiassa CIRFS ym. vastaan komissio kyseessä olleessa tapauksessa CIRFS oli toiminut komission yhteistyökumppanina synteettisten kuitujen tukia koskevia ”toimintaohjeita” käyttöön otettaessa, niiden voimassaoloaikaa pidennettäessä ja niitä mukautettaessa, minkä lisäksi se oli oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn aikana käynyt komission kanssa aktiivisia neuvotteluja erityisesti esittämällä sille kirjallisia huomautuksia ja olemalla tiiviisti yhteydessä tämän toimielimen toimivaltaisiin yksiköihin.

87 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Van der Kooy ym. vastaan komissio ja asiassa CIRFS ym. vastaan komissio annetuissa tuomioissa oli siis kyse erityistilanteista, joissa kantajalla oli selvästi rajattu ja

kiinteästi päätöksen tavoitteeseen liittyvä neuvotteluasema, minkä takia kantaja oli tosiasiallisessa tilanteessa, jonka perusteella se voitiin erottaa kaikista muista henkilöistä (em. asia Comité d'entreprise de la Société française de production ym. vastaan komissio, tuomion 45 kohta).

88 Lisäksi on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on käsitellyt tämän oikeuskäytännön soveltamista asioissa, joissa on vaadittu EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla aloitetun menettelyn päätteeksi tehdyn komission päätöksen kumoamista. Se on todennut, että tällaisten päätösten on voitava katsoa koskevan erikseen tiettyjä talouden toimijoiden yhteenliittymiä, jotka ovat aktiivisesti osallistuneet tässä määräyksessä tarkoitettuun menettelyyn, siltä osin kuin päätös vaikuttaa niihin neuvottelijoina (ks. vastaavasti em. asia Comité d'entreprise de la Société française de production ym. vastaan komissio, tuomion 40–42 kohta).

89 Yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut tutkiessaan CIRFSin nostaman kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, että kanne oli ymmärrettävä siten, että siinä vaadittiin kumottavaksi komission päätös kieltäytyä aloittamasta EY 88 artiklan 2 kohdassa määrättyä menettelyä.

90 Tämän mukaisesti tätä oikeuskäytäntöä voitaisiin soveltaa yhteisöjen tuomioistuimen yksityiskohtaisesti määrittelemissä rajoissa kanteisiin, joissa vaaditaan sekä EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla aloitetun menettelyn päätteeksi tehdyn komission päätöksen kumoamista että vastustamatta jättämistä koskevan komission päätöksen kumoamista ja näin myös tässä määräyksessä tarkoitetun muodollisen tutkintamenettelyn aloittamatta jättämistä koskevan komission päätöksen kumoamista.

91 Todettakoon siihen, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin syyllistynyt väärään lainsoveltamiseen soveltaessaan tätä oikeuskäytäntöä valittajan tilanteeseen esillä olevassa asiassa, että riidanalainen päätös koskee verotuksellisia toimenpiteitä, jotka Tanskan lainsäätäjä oli toteuttanut ja jotka koskivat DIS-rekisteriin merkityillä aluksilla työskenteleviä merimiehiä, ja että tämän rekisteröinnin perusteella, kuten tämän tuomion 5 kohdasta käy ilmi, näille merimiehille voidaan maksaa heidän kansallisen oikeutensa mukainen palkka ja että valittajan komissiolle tekemä kantelu koski näiden

verotuksellisten toimenpiteiden yhteensopivuutta yhteisön suuntaviivojen kanssa, jotka komissio oli vahvistanut ilman että valittaja olisi millään tavoin osallistunut tähän.

92 Näistä syistä on katsottava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole syyllistynyt väärään lainsoveltamiseen katsoessaan, ettei valittajan tilannetta voitu verrata Landbouwschapin tai CIRFSin tilanteisiin, joiden se oli perustellusti katsonut olevan täysin erityisiä tai jopa poikkeuksellisia tilanteita. Valittaja on vain yksi lukuisista Euroopan unionissa toimivista, nimenomaan merimiehiä edustavista ammattijärjestöistä ja vain yksi useista Tanskassa toimivista ammattijärjestöistä, eikä se ole ainoa merimiehiä edustava elin eikä sillä ole ollut selvästi rajattua neuvottelijan asemaa, joka liittyisi läheisesti itse riidanalaisen päätöksen kohteeseen. Se ei ole osallistunut välittömästi Tanskan lainsäätäjän kanssa kyseessä olevien verotuksellisten toimenpiteiden toteuttamiseen, jota komissio päätti olla vastustamatta, eikä se, että valittaja oli vastustanut kyseisiä toimenpiteitä, riitä tuottamaan sille edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Kwekerij van der Kooy ym. vastaan komissio ja asiassa CIRFS vastaan komissio annetuissa tuomioissa tarkoitetun neuvottelijan asemaa.

93 Tämä ammattijärjestö ei myöskään ole ollut kiinteästi mukana prosessissa, jossa komissio vahvisti yhteisön suuntaviivat, joiden perusteella valittaja katsoo, että kyseessä olevat verotukselliset toimenpiteet olivat yhteismarkkinoille soveltumattomia.

94 Valittaja on kyllä kannellut komissiolle kyseisistä verotuksellisista toimenpiteistä, mutta tämä ei yksin anna sille, kuten se on itse valituksessaan myöntänyt, edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Kwekerij van der Kooy ym. vastaan komissio ja asiassa CIRFS vastaan komissio annetuissa tuomioissa tarkoitetun neuvottelijan asemaa.

95 Vaikka kanteen, jossa vaaditaan vastustamatta jättämistä koskevan eli EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun muodollisen tutkintamenettelyn aloittamatta jättämistä koskevan päätöksen kumoamista, katsotaan täyttävän tutkittavaksi ottamisen edellytykset, jos valittaja osoittaa olevansa tässä määräyksessä tarkoitettu osapuoli, jota asia koskee, – jolloin edellä mainitussa asiassa Plaumann vastaan komissio antamaan tuomioon perustuvassa oikeuskäytännössä vahvistettuja tiukempia kriteereitä ei sovelleta – tämän tuomion edellisessä kohdassa lainatun oikeuskäytännön tulkitseminen siten, että se koskee kaikkia niitä, jotka ovat tehneet kantelun komissiolle, tekisi sisällöllisesti tyhjäksi ensimmäisen valitusperusteen yhteydessä tarkastellun oikeus-

käytännön, johon viitataan valituksenalaisen määräyksen 30 kohdassa ja joka koskee vaikutusta valittajan kilpailuasemaan.

96 Edellä esitetyn perusteella neljäs valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

Kanne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

97 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisen kohdan toisen virkkeen mukaan yhteisöjen tuomioistuin voi kumotessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisun ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen.

98 Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei voi tässä menettelyn vaiheessa ratkaista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostetun kanteen asiakysymystä, sillä on kuitenkin käytettävissään tarvittavat seikat, jotta se voi ratkaista lopullisesti komission ensimmäisessä oikeusasteessa käydyssä oikeudenkäynnissä esittämän oikeudenkäyntiväitteen.

99 Esillä olevassa asiassa vallitsevien erityisten olosuhteiden vuoksi oikeudenkäyntiväite on hylättävä.

100 Siihen, onko valittajan esittämiä todisteita pidettävä riittävinä osoittamaan esillä olevassa asiassa vallitsevissa olosuhteissa, että Tanskan verotuksellisia toimenpiteitä koskeva riidanalainen päätös saattoi vaikuttaa konkreettisesti valittajan tai sen edustamien merimiesten asemaan, todettakoon, että 3F on työntekijöitä edustava

järjestö, joka neuvottelee ehdot ja edellytykset, joiden mukaan työvoimaa tarjotaan yrityksille, mukaan lukien varustamot, joiden alukset on merkitty DIS-rekisteriin.

101 Valittajan mukaan merimiesten palkkaukseen kohdistuva verovapautus voidaan perustella tarpeella kompensoida korkeammat kustannukset, jotka aiheutuvat yhteisön merimiesten palvelukseen ottamisesta verrattuna yhteisön ulkopuolisten maiden merimiesten palvelukseen ottamiseen. Sen mukaan tällä tavoin voidaan saavuttaa yhteisön työpaikkojen säilyttämistä koskeva tavoite, joka oli yksi yhteisön suuntaviivojen tavoitteista. Näiden suuntaviivojen sosiaaliset näkökohdat koskevat sen mukaan juuri niitä edellytyksiä, joiden vallitessa tuki voidaan hyväksyä tai olla hyväksymättä.

102 Kuten tämän tuomion 72 kohdassa on todettu, ei voida sulkea pois sitä, että valittaja voi muun muassa tanskalaisena merimiesten edunvalvontaelimenä esittää komissiolle huomautuksensa sosiaalisista seikoista, jotka tämä voi tarvittaessa ottaa huomioon siinä tapauksessa, että se on aloittanut EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun muodollisen tutkintamenettelyn.

103 Yhteisön suuntaviivoissa itsessään tunnustetaan se erityinen rooli, joka ammattijärjestöjen edustajilla on palkkaneuvotteluissa merenkulkualan palkkakustannusten pienentämistä koskevassa erityisessä tilanteessa. Suuntaviivojen 3.2 kohdan kuudennen alakohdan mukaan ”verorasituksen keventäminen ei poistaisi varustamon halua neuvotella sopivasta palkkapaketista mahdollisten miehistön jäsenten ja näitä edustavien työmarkkinajärjestöjen kanssa. Matalan palkkatason jäsenvaltioiden merimiehillä olisi yhä kilpailuetu muiden korkeampien palkkaodotusten jäsenvaltioiden merimiehiin nähden. EY:n merimiehet ovat joka tapauksessa edelleen kalliimpia kuin halvimmat saatavilla olevat”.

104 Koska valittaja on selittänyt, millä tavoin Tanskan verotukselliset toimenpiteet saattaisivat vaikuttaa sen ja sen jäsenten asemaan työehtosopimusneuvotteluissa niiden varustamojen kanssa, joiden alukset on merkitty DIS-rekisteriin, ja koska yhteisön suuntaviivoissa on tunnustettu 3F:n kaltaisten ammattijärjestöjen rooli

tällaisissa neuvotteluissa, on todettava, että valittaja on osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että riidanalainen päätös saattaa vaikuttaa sen ja sen jäsenten intresseihin.

105 Lisäksi on muistettava, että valittaja oli esillä olevassa asiassa tehnyt kantelun komissiolle Tanskan kuningaskunnasta kyseessä olevien verotuksellisten toimenpiteiden vuoksi väittäen, että ne olivat yhteisön suuntaviivojen ja näin ollen EY 887 artiklan vastaisia. Vaikka yksinomaan se, että tällainen kantelu oli tehty komissiolle, ei riitä sellaisenaan osoittamaan asemaa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna osapuolena, jota asia koskee, on huomattava, että Tanskan kuningaskunta ei kuitenkaan ollut ilmoittanut toimenpiteitä komissiolle ja että valittajan tekemä kantelu oli syynä siihen, että komissiolle tarjoutui mahdollisuus tutkia toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille. Lisäksi on muistettava, että komissio käytti melkein neljä vuotta todetakseen lopulta, että kyseessä olevat toimenpiteet soveltuivat yhteismarkkinoille, ja että valittaja piti koko tämän ajan tiiviisti yhteyttä komissioon.

106 Lisäksi mainittakoon, että esillä oleva asia eroaa edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Comité d'entreprise de la Société française de production ym. vastaan komissio annetussa tuomiossa kyseessä olleesta tapauksesta. Siinä valittajat olivat nostaneet kanteen sellaisesta komission päätöksestä, jossa EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) tarkoitetun menettelyn aloittamisen jälkeen komissio totesi, että tuki ei ollut yhteismarkkinoille soveltuva. Nyt käsiteltävänä olevassa kanteessa on sitä vastoin kyse komission päätöksestä, jossa se on EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua muodollista tutkintamenettelyä aloittamatta todennut, että tuki on yhteismarkkinoille soveltuva. Vastaavasti edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Comité d'entreprise de la Société française de production ym. vastaan komissio kantajat eivät olleet osallistuneet EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) perusteella aloitettuun menettelyyn, kun taas nyt käsiteltävänä olevassa asiassa komissio on jättänyt aloittamatta muodollisen tutkintamenettelyn, vaikka valittaja oli kannellut komissiolle ja vaikka valittajan ja komission välinen yhteydenpito on jatkunut aina siihen päivään saakka, jolloin komissio totesi toimenpiteiden soveltuvan yhteismarkkinoille.

107 Käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä oleva, edellä kuvattu tilanne osoittaa, että tuen myöntäminen saattaa hyvinkin vaikuttaa sekä valittajan että sen jäsenten intresseihin.

108 Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella oikeudenkäyntiväite, jonka komissio on esittänyt 3F:n ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostamaa kannetta vastaan, on hylättävä. 3F:n voidaan esillä olevassa asiassa vallitsevissa erityisolosuhteissa katsoa olevan EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu henkilö, jota asia koskee, minkä vuoksi sen kanteen on todettava täyttävän tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

109 Tämän johdosta asia on palautettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta se lausuu 3F:n vaatimuksista saada riidanalainen vastustamatta jättämistä koskeva komission päätös kumotuksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-30/03, SID vastaan komissio, 23.4.2007 antama määräys kumotaan siltä osin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole vastannut 3F:n väitteisiin, jotka koskevat sen kilpailuasemaa suhteessa muihin ammattijärjestöihin merimiehiin sovellettavia työehtosopimuksia neuvoteltaessa ja Tanskan kansainväliseen alusrekisteriin merkityillä aluksilla työskenteleviä merimiehiä koskevista verotuksellisista toimenpiteistä johtuvia sosiaalisia näkökohtia.

2) Oikeudenkäyntiväite, jonka Euroopan yhteisöjen komissio on esittänyt Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, hylätään.

3) Asia palautetaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta se lausuu 3F:n vaatimuksista saada kumotuksi 13.11.2002 tehty komission päätös K (2002) 4370 lopullinen olla vastusta-

matta Tanskan toteuttamia verotuksellisia toimenpiteitä, joita sovelletaan merimiehiin, jotka työskentelevät aluksissa, jotka on merkitty Tanskan kansainväliseen alusrekisteriin.

4) Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

Allekirjoitukset